

ETICA BIOLOGICĂ ÎN SCRIERILE LUI EUGEN BOTEZAT

Petru BEJINARIU*

Respectăm înaintașii. Vrem să fim urmașii lor vrednici. Păstrăm activități, cu teme, tradiții și ocupații specifice și ne mândrim cu ele. Spunem aceste propoziții la începutul comunicării pentru a prefața expunerea a trei întrebări. Întrebările se referă la conținutul lucrării „Vânătoarea, factor de cultură și civilizație”, publicată în 1942, la Editura „Bucovina”, București, autor Eugen Botezat.

Cum poate fi vânătoarea o activitate „izvorâtă din curătenia sufletului primordial al omului”, când ea înseamnă ucidere? Este oare vânătoarea un mijloc de echilibrare numerică a unor specii de animale? Să fie vânătoarea și o formă de unire a neamului?

Ori de câte ori vorbim despre vânătoare ne vine în minte imaginea căprioarei ucisă pe malul apei, imagine provocată de versul și de rima pline de tristețe din poezia „Moartea căprioarei”

de Nicolae Labiș. În contrast cu această imagine Eugen Botezat¹ pune în evidență concepția etică a vânătorii moderne și valoarea ei pentru progresul culturii. Vânătorii trebuie să fie oameni culți, să cunoască natura și să-i respecte legile și de aici limitele eticii biologice.

Judecată în acest fel, vânătoarea devine factor în cunoașterea diversității și complexității naturii, în valorificarea rațională a resurselor, deci factor de cultură și civilizație. Suntem toți de acord că civilizația se întemeiază pe cunoaștere, comunicare și comuniune. Or, vânătoarea cultivă și promovează astfel de valori.

Spre a deveni convingător, Eugen Botezat descrie întâmplări impresionante și care definesc vânătorul adevărat, cult și civilizată.

La o vânătoare de cocoși de munte, într-o admirabilă dimineață de primăvară, câțiva vânători stăteau la pândă într-un brădet. Privind spre vârful de deal, pe care se afla un molid înalt și frumos, cu un vârf încărcat de cetină, deodată vânătorii văd cum „...un cocoș speriet se așează chiar pe acel vârf, se rotește și își continuă acolo cântecul de nuntă. Uimiți de măreția neîntreruptă a tabloului cu cocoșul negru, lucitor pe vârful verde al coroanei molidului, iar totul proiectat pe fondul roșu al firmamentului de dimineață, vânătorii au încetat salturile de apropiere, numai spre a putea admira această meritată unică frumusețe a tabloului, a sufletului plin de admirare pioasă ca o rugăciune de dimineață către atotputernicia Dumnezeirii creatoare”¹. Cartea aceasta, „Vânătoarea, factor de cultură și civilizație”, prezintă numeroase realități biologice prin care apropie pe cititor (vânător) de natură, îl provoacă și-l motivează în înțelegerea tainelor, dar și a legilor naturii. Complexitatea și măreția fenomenelor biologice sunt prezentate prin prisma cunoașterii și pe baza acestei cunoașteri conduce cititorii la înțelegerea necesității ocrotirii naturii, dezvoltând sentimente de dragoste față de natură cu adevărata conduită – conduita omului cult și civilizată.

Așadar, vânătoarea poate fi considerată factor de cultură și civilizație, așa cum stăruie Eugen Botezat în cartea sa, dar cu o clară delimitare față de vânătoarea ca sursă de câștig, întrecere sportivă sau braconaj. Vorbind despre natură și funcționalitatea ei intimă, Eugen Botezat ajunge la cea mai frumoasă constatare, devenită aforism în planul vieții morale: „Iubirea naturii și

* Rădăuți

¹ Radu Codreanu – „Istoria științelor în România. Biologia”, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1975, p. 122.

¹ Eugen Botezat – „Vânătoarea, factor de cultură și civilizație”, Ed. Bucovina, București, 1942, p. 25.

cultura naturalistă sunt piatra de încercare a civilizațiunii...”². Autorul consideră că prin orientarea lui „moral-utilitară” în natură, omul devine admiratorul, administratorul și exploatatorul înțelept al întregii vieți de pe pământ. „Omul, recunoscând etica biologică, nu mai este în stare să comită distrugere și exterminarea rezervelor naturale...exterminarea naturii atâtor specii de viețuitoare cu mâna omenească, care nicicând nu poate fi reabilitată, nu s-a produs niciodată din motiv de reală trebuință, ci că vina totdeauna a avut-o furia descreierată de distrugere, pofta de câștiguri fără cruțare sau absența de cugetare de neiertat”.

Etica de vânător, etica vânătorească devine dovada competenței profesionale și profunda înțelegere a naturii, deci și a menirii vânatului. Când autorul vorbește de vânătoare selectă va spune: „...În măsurile practicate prin ea zace și noțiunea etică a cultivării, protejării și recoltării vânatului. În acest înțeles vânătorească se verifică drept un factor de cultură și civilizațiune, și astfel se afirmă drept o preocupare morală”³.

În anumite zone și perioade numărul indivizilor unor specii proliferază în mod exponențial, fenomenul fiind favorizat de absența răpitorilor. În natură prădătorii au un rol reglator, dar și unul sanitar. Prin intervenția lor are loc „curățirea” speciei de exemplarele tarate genetic sau bolnave. Cad pradă în toate cazurile, în primul rând indivizii mai slabi, mai neadaptați mediului natural respectiv. Intervenția vânătorului are rol pozitiv în reechilibrarea numerică a indivizilor unei specii, atunci când lipsesc prădătorii animalii activi. Observăm că prădătorii atacă indivizii mai slabi, mai neîmpliniți fizic și psihic sau bolnavi.

Vânătorii însă urmăresc cele mai frumoase exemplare, până la nivel de trofee. Prin goana după astfel de exemplare, vânătorii nu mai au rol civilizator deoarece slăbește specia până la dispariția ei. Pe această cale se încalcă legile eticii biologice.

Prin vânătoare se nasc și se dezvoltă stări de unire a neamului, de solidaritate și acțiune comună în natură. „Vânătorii cu preocuparea lor mai sunt ce mai bine uniți și cu înțelegere pentru populațiunea țărănească, starea cea mai importantă, mai ales pentru țara noastră agrară. Această pătură trebuie să fie la înălțimea chemării ei: cultă, cu gospodăria bine îngrijită și cultivată cu pretențiune, de locuință civilizată, la hrană și la alte cerințe culturale de trebuință pentru avutul moral și progresist al neamului...”⁴. În înțelesul propriu al noțiunii de vânătoare Eugen Botezat include pe lângă cunoștințe biologice și grija pentru totalitatea mediului, dar și în formarea gândirii sociale și morale. Contactul cu natura îl face pe om sănătos, corect și atașat vieții civilizate.

„Vorbim atât de mult de unirea neamului, a unității naționale, deci a familiei noastre românești, formate în această țară, prin care se ridică nivelul moral și material, dar totuși, prea ne vrăjmășim întreolaltă, pentru că ne lipsește sinceritatea, comportându-ne ca niște hipocrați, ca fățarnici frauduloși...”⁵. Iată un text ce caracterizează realități sociale, des întâlnite și astăzi în comunitățile noastre. Textul poate deveni subiect de analiză sociologică din care putem desprinde multe și necesare învățăminte.

În capitolul „Valoarea culturală a pădurii” biologul Eugen Botezat prezintă pădurea drept o biocenoză complexă și unitară, dar și însemnătatea ei istorică pentru poporul român. „Codrul mai are încă și însemnătate constructivă pentru neamul nostru, întrucât el a fost salvator, adăpostind la sânul său de atâtea ori poporul în vremurile de grea încercare, cum ne spun tradițiile legendare și istoria, fie amintită numai lupta din Codrul Cosminului”⁶. Fără a fi istoric ori scriitor, el prezintă o admirabilă definiție a rolului codrului prin simbolul Codrului Cosminului. În continuarea textului se spune: „Codrul care este cuibul acestui neam, în care s-a format și a

² Marin Andrei, Gheorghe Mohan, I. Nagel, Constantin Voica – „*Maxime și reflecții din biologie*”, București, 1991, p. 28.

³ Eugen Botezat – „*Vânătorească, factor de cultură și civilizație*”, Editura Bucovina, București, 1942, p. 112.

⁴ *Ibidem*, p. 14.

⁵ *Ibidem*, p. 23.

⁶ *Ibidem*, p. 80.

crescut mare, codrul care ca un ochi năzdrăvan privește din mijlocul țărilor noastre în timpurile viitorului pline de cele mai măndre dorințe pentru neamul pe care l-a ocrotit în poalele sale și l-a legănat la sânul său”⁷. Așadar, savantul Eugen Botezat a emis idei moderne, a elaborat concepte de mare utilitate și a promovat, prin vânătoare, autentice valori morale și istorice. Etica ecologică de astăzi, cu o mare răspândire în sociologie, economie și ecologie nu este altceva decât etica biologică din cartea „Vânătoarea, factor de cultură și civilizațiune” iar adevărurile social-istorice de aici își păstrează și astăzi valoarea.

⁷ *Ibidem*, p. 80.